

Hledisko Umělecké rady Divadelní fakulty JAMU (návrh zasláný 21/5 děkanovi DIFA) k celospolečenské debatě o představení "Naše násilí a vaše násilí"

V rámci festivalu *Divadelní svět* bude 26. května 2018 v Brně uvedeno divadelní představení Olivera Frljiće produkci Chorvatského národního divadla v Rijece koprodukcí s Mladinsko Theater v Ljubljani *Naše násilí a vaše násilí*. Tato inscenace i fakt její uvedení v rámci festivalu se staly předmětem vyhocené celospolečenské rozpravy. Aniž by *Umělecká rada* DIFA JAMU hodnotila incenaci samotnou, neboť k jejímu uvedení dosud nedošlo, považuje za naléhavé připomenout slova Karla Čapka, v nichž spisovatel – humanista uměleckou formou rozvinul nadčasová kritéria k rozlišení umění „čistého“ a „nečistého“ a vyjádřil se k otázce umělecké svobody. Nechť každý sám zváží, nakolik jeho slova platí i v dnešní době a co pod ten který pojem spadá, a co nikoli. Umělecká rada nevydává jednotné stanovisko, ale nabízí tímto textem hlediska a normy k reflexi a k vytvoření vlastního názoru na věc, která se reálně dotkla a dotkne života města, divadla, kultury a vzdělávání a celé naší *polis*.

„...nevěř nikdo, že umění je mimo dobro a zlo. Naopak, v umění je místo pro vznešenější ctnost i pro ohavnější nízkost a neřest než nevím v kterém povolání lidském. Je čisté umění, které se pokouší o práci čistou a dokonalou; jest umění, ve kterém tvar věcí je oddělen a vykoupěn, ba, řekl bych, zbožněn; neboť na věcech může ležet něco jako zřetelná svatost nebo nejasná kletba. Záleží jen na tobě; čím víc miluješ věci, s tím větší snažností se budeš prodírat k jejich plnému a tajemně dokonalému bytí. Není ti uloženo tvé dílo, aby ses jím projevil, ale aby ses jím očistil, aby ses odpoutal od sebe sama; netvoříš ze sebe, ale nad sebe; hrozně a trpělivě se domáháš lepšího vidění a slyšení, jasnějšího porozumění, větší lásky a hlubšího poznání, než s jakým jsi přistoupil k svému dílu. Tvoříš proto, abys na svém díle poznal tvar a dokonalost věcí. Tvá služba věcem je bohoslužba.

A naprosti tomu je umění nečisté a zlořečené...

Neboť i ďábel se míchá a fušuje do umění; můžete ho dobře poznat podle toho, že je od přírody ctižádostivý a ješitný. Honosí se látkou, originalitou nebo siláctvím; každá přemíra, každé bujení je rozkvašeno jeho zkaženým dechem; všechno velikášství a veškerá okázalost se nadýmá jeho nečistou a křečovitou pýchou; všechno, co je v umění laciné, lesklé a líbivé, jsou nakradené cetky jeho opičí chlubitosti; všechno, co je nehotové a nedotvořené, jsou chvatné stopy jeho horečné netrpělivosti a věčného lajdáctví; veškerá falešná a honosná forma je vypůjčená maska, již marně zakrývá svou zoufalou pustotu. Všude, kde pracuje umělec, jako všude, kde jde o lidské vynikání, obchází zlý duch, hledaje svou příležitost, aby se projevil, aby tě pokoušel nebo posedl. Protože sám nemůže tvořit, hledí se zmocnit tebe. Aby zkazil tvé dílo, kazí tebe a vyžírání tvé nitro samochválou a samolibostí. Aby tě oklamal, abys ho nepoznal v jeho pravé a beztvaré podobě, vydává se za tebe sama a bere na sebe tvé zájmy. „To jsem já,“ šeptá ti, „já, tvé daimonion; já jsem tvé geniální a ctižádostivé já. Pokud máš mne, jsi veliký a svrchovaný; budeš činit, co se tobě líbí; nebudeš sloužit než sám sobě.“ Neboť ďábel nikdy nežádá, aby se sloužilo jemu, nýbrž sobě samotnému; on dobře ví, proč to dělá a čím si může osedlat lidské duše a činy. Jeho věčná bída, ale také síla je v tom, že mu nic nepatří; svět je boží, a nečistý duch v něm nemá svého domu. Může jen porušovat, co není jeho; nikdy nevíš, neplete-li se do tvého díla; jen jedno nedovede: dělat práci čistou a dokonalou.“